

BUURBOMEN Eeuwelingen hebben het prima naar hun zin

Elzen aan de Telderkade reiken naar de huizen

Bomen zijn burens. Haast onopgemerkt voorzien ze de Leidenaars van water, zuurstof, schaduw en verkoeling. Ze zuiveren de lucht en maken straten en buurten mooi. In deze zomerserie geeft kunstenares en bomenliefhebber Lianne Wepler de Leidenaars de kans om hun buurbomen te ontmoeten. Vandaag aflevering 7: De elzen aan de Telderskade.

Wilfred Simons
wilfred.simons@mediahuis.nl

Leiden ■ Het is alsof ze de Telderskade omarmen. De negentien monumentale elzen (*Alnus incana* 'laciniata') langs de Telderskade reiken over de weg heen, naar de huizen aan de overkant. Ze zien eruit alsof ze passerende fietsers wel tegen een beginnend regenbuitje kunnen behoeden. Waarschijnlijk nergens anders dan daar, en dan vooral ter weerszijden van het Teldersbruggetje, zijn in Leiden de elzen zo dik.

Elzen zijn taaie moerasbomen. Ze houden van vocht. Een standplaats naast een sloot is dan ook precies naar hun zin. Op de Open Bomenkaart Leiden wordt als plantjaar bij sommige elzen 1975 genoemd en bij andere 1930 – deze hebben dus de oorlog overleefd. Ze hebben dikke stammen, zeker 75 centimeter in doorsnee, en zijn meer dan vijftien meter hoog.

Zachtaardig

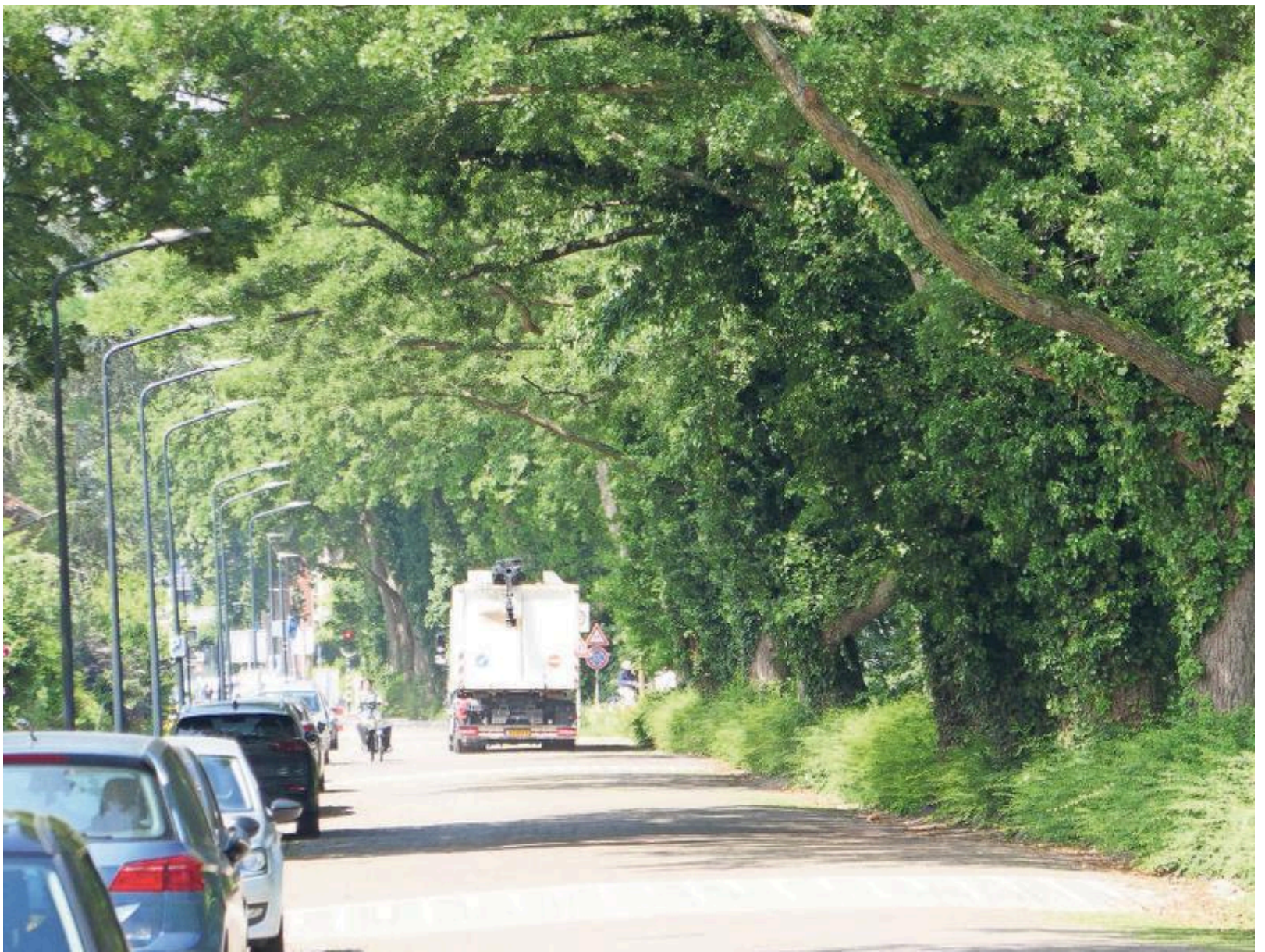
Een bijkomstige bijzonderheid is dat de elzen van de variëteit 'laciniata' zijn, wat betekent dat ze 'geveerde', oftewel veerachtige bladeren hebben. Dat geeft de grote, grillige reuzen een zachtaardig, fluwelig karakter. Wie recht omhoog kijkt, ziet de hemel als een weefsel van wuivend kant. Ze zetten de Telderskade ondanks hun omvang niet in het donker, maar filteren het licht veeleer.

Doordat ze zo over de kade heen buigen, hebben ze in de loop der jaren wel shade opgelopen. Hoge vrachtwagens hebben stukken van de bast afgereden. 'Opkronen', zoals het afzagen van lage takken heet, heeft niet geholpen. Wepler vindt dan ook dat de gemeente Leiden op zijn minst een waarschuwingsbord voor vrachtwagenchauffeurs aan het begin van de Telderskade moet zetten, of liever nog: een inrijverbod voor vrachtwagens boven een zekere hoogte. „Die moeten dan maar omrijden.”

Stuifmeel

Doordat ze zoveel water opnemen en verdampen, dragen elzen sterk bij aan verkoeling van de stad in warme zomers. Een nadeel, althans voor hooikoortspatiënten, is dat ze in januari, februari en maart grote wolken stuifmeel verspreiden, die een sterke allergische reactie kunnen geven.

Omdat ze inheems zijn, bieden elzen voedsel en beschutting aan veel diersoorten. Ze zijn zelfs een waardplant voor 'elzenhaantjes', blauwzwarte kevertjes die knagen aan elzenbladeren. Ook sommige soorten nachtvinders leven graag

Vrachtwagens hebben in het verleden de bast en de takken van de overhangende elzen beschadigd.

FOTO LISANNE WEPLER

BOMEN ZIJN BUREN

Haast onopgemerkt voorzien ze de Leidenaars van water, zuurstof, schaduw en verkoeling. Ze zuiveren de lucht en maken straten en buurten mooi. In deze zomerserie geeft kunstenares en bomenliefhebber Lianne Wepler de Leidenaars de kans om hun buurbomen te ontmoeten. Vandaag aflevering 7: De elzen aan de Telderkade.

op elzen, waar ze eitjes leggen in hun gegroefde bast. Sijsjes, putters, groenlingen en vinken peuten in het najaar en de winter graag zaden uit de 'elzenproppen', de houtachtige vruchtjes die elzen maken en die veel lijken op minidenappels. Ze brengen stikstof in de grond en creëren daarmee goede groeiomstandigheden voor brandnetels en bramen. Elzenproppen zijn heel decoratief en verdienen op de herfsttafel een plekje naast eikels en beukennotjes.

Verval

Elzen zijn snelgroeibomen die met een gemiddelde levensduur van tachtig tot honderd jaar. Het is best bijzonder dat ze er al een eeuw staan. Op minder gunstige standplaatsen zouden ze nu zo ongeveer gekapt zijn. De elzen langs de Telderskade tonen echter geen teken van verval of ouderdom. Ze hebben het naar hun zin en kunnen hier zeker 150 jaar oud worden.

Bos op bezoek

Het gemeentebestuur van Oegstgeest wil weten waar in het dorp 'bos het beste past'. Om dat te onderzoeken, experimenteert de gemeente dit jaar met een 'Bos op bezoek'. Sinds april staan op allerlei plekken in het dorp zeventien inheemse en exotische bomen in grote bakken van cortenstaal. Vanaf donderdag 20 augustus staan de bomen in de De Kempenaerstraat.

De zeventien bomen hebben verschillende eigenschappen. De inheemse soorten (meidoorn, mispel, kornoelje, vuilboom) hebben een hoge ecologische waarde. Ze zijn belangrijk voor bijen, vogels en andere dieren. De exotische soorten (Kaukasische schijnep, Perzisch

ijzerhout, Sneeuwvlokkenboom, Koreaanse haagbeuk) kunnen beter omgaan met hitte en een veranderend klimaat in stedelijke omgevingen. Oegstgeest wil experimenteren 'om te zien wat groen doet met een plek' en waar behoefte is aan meer bomen.

De Leidse bioloog Marco Roos waarschuwde eerder in het Leidsch Dagblad voor het houden van bomen in bakken. Volgens hem is dit eenzame opsluiting voor bomen, die van nature het liefst in een gemeenschap leven. De Oegstgeestse 'zwerfbomen' krijgen na drie jaar een vaste standplaats in Oegstgeest, daarna sluit de groenvoorziening wel weer nieuwe jonge bomen op.